

УКРАЇНА

(19) UA (11) 1821 (13) U

(51) 7 H01H29/00

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ

ОПИС

ДО ДЕКЛАРАЦІЙНОГО ПАТЕНТУ
НА КОРИСНУ МОДЕЛЬвидається під
відповідальність
власника
патенту

(54) РІДИННО-МЕТАЛЕВИЙ КОМПОЗИЦІЙНИЙ КОНТАКТ

1

(21) 2003031980
 (22) 05.03.2003
 (24) 15.05.2003
 (46) 15.05.2003, Бюл. № 5, 2003 р.
 (72) Смірнов Юрій Йосипович, Скороход Валерій
 Володимирович
 (73) Смірнов Юрій Йосипович

2

(57) Рідинно-металевий композиційний контакт, що містить пористий каркас, виготовлений з дроту тугоплавкого матеріалу діаметром D у вигляді тканини організованої структури, що просочений легкоплавким металом або сплавом, який відрізняється тим, що лінійний розмір h пор каркасу визначений виразом $h=(2...5)D$, а $D=10...70$ мкм.

Пропонована корисна модель відноситься до електротехніки, а саме - до електроапаратобудування, зокрема, до конструкцій рідинно-металевих композиційних контактів, що застосовуються у комутаційних апаратах силових електромереж, зокрема у конструкціях вакуумних комутаційних апаратів.

Найбільш близьким до пропонованого за технічною суттю є рідинно-металевий композиційний контакт, що містить пористий каркас з тугоплавкого матеріалу, виготовлений з дроту тугоплавкого матеріалу діаметром D у вигляді тканини організованої структури, що просочений легкоплавким металом або сплавом /А.с. СРСР № 1325590, МПК 4 H01H 29/00, Опубл. 23.07.1987р. Бюл. № 27/.

Недолік описаного пристрою полягає у недостатній просочуваності пористого каркасу легкоплавким металом або сплавом, що призводить до збільшення перехідного опору контактної групи із згаданих контактів через обмеженість і нерівномірність об'єму легкоплавкого матеріалу у зоні контактування поверхонь контактів.

У основу пропонованої корисної моделі поставлено задачу створення такого рідинно-металевого композиційного контакту, який би дозволив збільшити просочуваність пористого каркасу легкоплавким металом або сплавом за рахунок підвищення використання капілярного ефекту і застосування пор оптимального перерізу.

Поставлена задача вирішується у пропонованій корисній моделі, яка, як і відомий рідинно-металевий композиційний контакт, містить пористий каркас, виготовлений з дроту тугоплавкого матеріалу діаметром D у вигляді тканини організованої структури, що просочений легкоплавким ме-

талом або сплавом, а, відповідно до пропозиції, лінійний розмір h пор каркасу визначений виразом $h = (2...5)D$, при $D = 10...70$ мкм.

Літературні відомості про крайові кути змочування θ° тугоплавких металів вольфраму (W), молибдену (Mo), ренію (Re) розплавами індію (In), галію (Ga), олова (Sn) та їх сплавами обмежені. Авторами ж проведені дослідження щодо визначення характеристик змочування тугоплавких металів W, Mo, Re згаданими розплавами у середовищі гелію (He), гідридного водню (H) та у вакуумі. Дослідження виконували на "Установці для визначення поверхневих якостей і щільності розплавів з напівавтоматичним поданням зразків до зони нагрівання" [В.С.Б. Методы исследований и свойств границ раздела контактирующих фаз. - Киев: Наукова Думка. - 1977. - С.33 - 40]. Згадана установка дозволяє ресструвати (фотографувати) зміни профілю краплі розплаву, що лежить на площині, в процесі її нагрівання або ізотермічної витримки. Вивчення отриманих експериментальних нових даних по змочуванню і використання відомих співвідношень, зокрема, таких, як:

$$W_a = \sigma_r + \sigma_p - \sigma_{рт}, \cos\theta = (\sigma_r - \sigma_{рт}) / \sigma_p,$$

$$\sigma_{рт} = \sigma_r - \sigma_p \cos\theta$$

дозволили, визначити роботу на адгезію W_a і міжфазний натяг $\sigma_{рт}$ на кордоні "тверда фаза - рідкий розплав" при температурах до 1100°C . Так для вольфраму $\sigma_r = 2800 \pm 290 \text{ мДж/м}^2$. Для ренію $\sigma_r = 2200 \pm 300 \text{ мДж/м}^2$. У водні порі змочування зрушений у напрямку більш низьких температур, тому просочування пористих каркасів розплавами металів In, Ga, Sn у цих умовах протікає при більш низьких температурах. Капілярні характеристики у значній мірі визначають працездатність комутацій-

(19) UA (11) 1821 (13) U

них електричних апаратів. Капілярні властивості просоченого рідиною каркаса задаються характеристиками каркаса і характеристиками рідини (σ_p , θ). Каркас можна розглядати, як нерегулярну структуру з відкритою пористістю, що добре описується залежністю $p = f(v)$, де p - капілярний тиск Лапласа (H/m^2), v - відносний об'єм рідкої фази (обсяг рідкої фази в одиниці об'єму матеріалу). Величина p визначається кривизною менісків рідини в порах відповідно до рівняння Лапласа:

$$p = \sigma_p (1/r_1 + 1/r_2)$$

де r_1 і r_2 - головні радіуси кривизни меніска,

σ_p - поверхневий натяг рідкої фази на кордоні з газом.

Значення p визначається, виходячи з умов роботи контактів.

Якщо прискорення контакту a - ($\text{м}/\text{сек}^2$), то мінімально припустиме p - ($\text{H}/\text{м}^2$) задається виразом:

$$p = \alpha \rho h,$$

де ρ - щільність рідини ($\text{кг}/\text{м}^3$), h - лінійний розмір пор (м).

Згаданий лінійний розмір пор h вимірюють у напрямку прискорення.

Радіуси визначаються капілярним тиском p у каркасі ($p = \sigma_p/r$).

У результаті експериментів був знайдений оптимальний лінійний розмір h пор каркасу рідинно-металевого композиційного контакту. Він визначається виразом $h = (2...5)D$, де D - діаметр дроту, з якого виготовлений каркас. Окрім того визначено, що оптимальним є діаметр дроту $D = 10...70 \text{ мкм}$. При цьому радіус кривизни меніску, визначений виразом $r = (0,48...0,51)h$, що складає приблизно $10...35 \text{ мкм}$ при значенні кута змочування θ° близького до нуля.

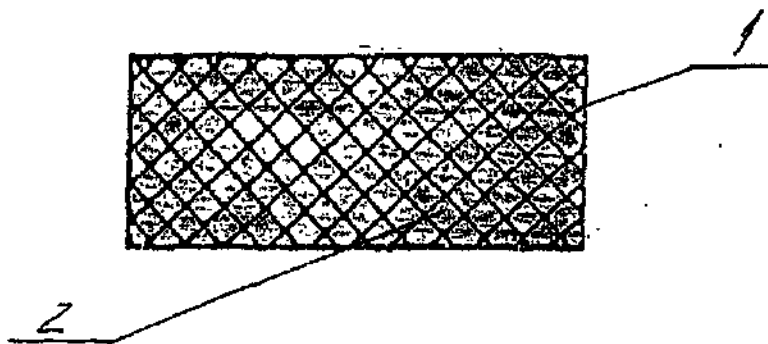
Завдяки використанню металевої тканини для виготовлення каркасу з лінійним розміром пор h , який визначений виразом $h = (2...5)D$, а $D = 10...70 \text{ мкм}$, вдалося створити оптимальні умови

для її просочування розплавами індію (In), галію (Ga), олова (Sn) та їх сплавами, які використовують з цією метою.

Авторами експериментально встановлено, що при $h > 5D$ і при $D > 70 \text{ мкм}$ просочування каркасу легкоплавким металом або сплавом суттєво зменшується через зменшення капілярного тиску, а використання $h < 2D$ і $D < 10 \text{ мкм}$ технологічно та економічно не обґрунтоване, оскільки, зважаючи на високу крихкість тугоплавких металів, призводить до збільшення браку, а також до збільшення часу на виконання операції просочування, але при цьому суттєво не впливає на якість каркасу. Пропонована конструкція показана на схематичному кресленні (Фіг.)

Рідинно-металевий композиційний контакт, містить пористий каркас 1, виготовлений з дроту тугоплавкого матеріалу у вигляді тканини організованої структури типу "еластик", що частково просочений легкоплавким металом або сплавом 2. Лінійний розмір h пор каркасу 1 визначений виразом $h = (2...5)D$, а $D = 10...70 \text{ мкм}$. Каркас 1 після пресування має форму пружного циліндра, один торець якого призначений для з'єднання з токопідводом, а другий - для контактування з другим тождим йому контактом (на кресленні не показано). Пропонований контакт працює так.

Частину контакту закріплюють у контактоутримувачі (на кресленні не показаний). Друга частина контакту є контактуючою і в парі з тождим контактом забезпечує пропускання і комутацію електричного струму, зберігаючи при цьому всі переваги рідинно-металевого композиційного контакту, що, найперше, суцільність контактування поверхонь контактів, за рахунок збільшення просочуваності пористого каркасу 1 легкоплавким металом або сплавом 2 шляхом підвищення капілярного ефекту і застосування пор оптимального перерізу.

Фіг.